

Pengarna, makten och *Humanae Vitae* – historien som glömdes bort

Atlas vid Rockefeller Center. Foto: 'Another Believer' CC 4.0

Washington DC, 11 juni, 2018 (CNA). Kontroversen kring den påvliga encykliken *Humanae Vitae*, som återigen bekräftat katolsk lära om preventivmetoderna för 50 år sedan, kan inte förstås utan kännedom om bakgrunden i det välfinansierade nätverket för befolkningskontroll efter Andra Världskriget.

I nätverket återfinns tunga namn i biståndsorganisationer som Ford Foundation och John D. Rockefeller III. En forskare har skrivit om det här nätverket i flera årtionden. "Kampanjen för att övertyga

katoliker, ledare och allmänhet att den traditionella synen på sexualiteten, aborterna och äktenskapet var föråldrad, var utbredd och bedrevs på flera fronter,” berättade historieforskaren vid Arizona State University, Donald Critchlow, för CNA.

”Grupper som *Katoliker för rätt till val* uppmuntrades med bidrag från filantropiska organisationer men den mer allmänt upplagda kampanjen bedrevs kring sexualundervisningen.”

Critchlow är författare till boken ”*Intended Consequences: Birth Control, Abortion, and the Federal Government in Modern America*” som kom ut på Oxford University Press 1999.

Tillsammans med hans föreläsning på Catholic University of America konferensen i april 2018, ”*The Legacy of Dissent from Humanae Vitae*,” bidrar hans bok till att placera in *Humanae Vitae* i sin tids politiska och policyskapande kontext.

”Under Andra Världskrigets omedelbara efterdyningar gjorde ledande personer i filantropiska stiftelser, inom politiken och affärsvärlden, gemensam sak för att sätta igång en kampanj för att kontrollera kostnaden för befolkningstillväxten. De drog slutsatsen att framtida krig, hungersnöd och andra sociala missförhållanden kunde undvikas genom att få ner talen för befolkningstillväxten”, sa Critchlow till CNA. ”Denna neo-maltusianska färdplan fick sällskap av aktivister som eftersträvade reproduktionsrättigheter för kvinnor och av miljöaktivister som efterfrågade rättvisa i miljöfrågorna.”

Detta hände i en omgivning av revolution på sexualitetens område till och med innan pillret för fortplantningskontroll uppfunnits. ”

”Amerikanska sexvanor höll redan på 1960-talet att förändras,” fortsatte Critchlow. ”Förändringarna i sexvanor kan inte tillskrivas en enda orsak. Det borde emellertid finnas lite tvivel att elitens uppfattning uppmuntrade förändringar i vanorna i termer av ’framåtskridande’, ’reproduktiv rättvisa och befolkningskontroll.” Historieforskaren betecknade efterkrigseran som ”en av de största satsningarna i social ingenjörskonst i mänsklighetens historia.”

”Det fanns många medverkande i denna neo-malthusianska kampanj, men det är viktigt att understryka att det inte handlade om någon egentlig sammansvärjning,” sa han. ”De inblandade i den folkliga kontrollrörelsen med kraven på skattefinansierade preventivmedel, aborter, sterilisering och sex- och samlevnadsundervisning, hade samma globala uppfattning om det nödvändiga i att kontrollera befolkningstillväxten och att utbilda allmänheten. De såg sig själva som de upplysta som kom med progressiva idéer till folkmassorna som betraktades som bakåtsträvande i sina sociala, politiska och religiösa synsätt.

När *Humanae Vitae* utgavs av påven Paulus VI den 25 juli 1968 och än en gång bekräftade den katolska läran att preventivmetoderna var omoraliska, kom starka reaktioner från dessa förespråkare.

”*Humanae Vitae* attackerades öppet och offentligt,” sa Critchlow.

Det här nätverket av progressiva förespråkare hade allierade bland katolikerna. En reporter på National Catholic Register hade fått ta del av en rapport från majoriteten i Paulus VI:s kommission för födelsekontroll som argumenterade att kontraktiva metoder var förenliga med katolsk tro.

Teologen fader Charles Curran blev kontroversens centrum efter att Catholic University of America dragit tillbaka rekommendationen till professur därför att han motsagt sig den katolska läran om födelsekontrollen. Beslutet förorsakade en proteststorm och kontroverser. Beslutet togs senare tillbaka.

Den icke-katolske affärsmannen och befolkningskontrollsaktivisten Hugh Moore, som varit medgrundare av Dixie Cup Corporation, la ut helsidesannonser i New York Times och andra dagstidningar och spred fientligt material mot *Humanae Vitae* till biskoparna och fick det översatt till spanska och franska.

”Han organiserade framställningar från avvikande präster som fick stor medial spridning. Vatikanen, *Romersk katolicism* och

traditionella biskopar i Förenta Staterna porträtterades som reaktionära och utan kontakt med moderniteten,” tillade Critchlow.

Moore hade spelat en nyckelroll när man startade *International Planned Parenthood Federation* och satt som vice ordförande under mitten av 1960-talet. Han var medgrundare av *Population Crisis Committee* och en av de ledande förespråkarna för frivillig sterilisering.

Enligt Critchlow ”fördes den kampanj som utgick för rädslan för befolkningsexplosionen på många olika frontavsnitt, många gånger utan koordinering, och därför mycket olika utformad när det gällde strategi och taktik. Vad som enade dem var dock tanken att befolkningskontrollen var nödvändig för att rädda människosläktet.”

Efter Andra Världskriget har filantropiska stiftelser upprättat familjeplaneringscentraler utanför Förenta Staterna. Lobbyisterna för dessa stiftelser arbetade då på att få Förenta Staterna att finansiera inhemsk familjeplanering. Under president Lyndon Johnson tillkom fattigdomsbekämpande program med familjeplanering som ett instrument, särskilt i innerstadskvarteren, bland färgade minoriteter och inom ursprungsbefolkningarnas reservat. Dess åtgärdsprogram utökades under Nixons administration.

Böcker som Paul Erhlichs ”The Population Bomb”, tidskriftsartiklar, science fictionromaner och filmer väckte människors rädsla för en dystopisk framtid som inte skulle kunna undvikas om inte befolkningstillväxten bromsades.

Ett annat tungt vägande namn i rörelsen var John D. Rockefeller III som finansierade många befolkningskontrollerande grupper och grundade ett *Population Council* 1952. Första utkastet till en handlingsplan, senare modifierad, talade om att skapa begränsande villkor för föräldrar som ”ofta är över genomsnittet i intelligens och personliga kvaliteter” och producerar ”större familjer än genomsnittet.”

Critchlow har sett detta som ett ”rashygieniskt språk”.

Fordstiftelsen satsade på liknande sätt miljontals dollar i program för befolkningskontroll. Några donatorer, som Cordelia Scaife May, arvtagerska till familjen Mellons förmögenhet, attraherades dock till mer radikala grupper som *Zero Population Growth*.

På 1960-talet fick de katolska biskoparna leva med verklig handlingsförlamning. Försöken att blockera regeringens förarbeten att finansiera familjeplaneringen fastnade i oenighet bland biskoparna och osäkerhet om vad påven Paulus VI till slut skulle säga om p-pillret och andra problem som till exempel katolska institutioners och sjukhus' beroende av federala ekonomiska bidrag.

”Katolska religiösa ledare, och bland dem lärarkåren, stod inför ett kritiskt dilemma med djupa rötter i den romerskkatolska erfarenheten i Amerika. Hur skulle man nämligen bli accepterad i ett land med antikatolsk tradition och samtidigt hålla fast vid själva kärnan i katolska principer,” sa Critchlow.

En mötesserie om den mänskliga befolkningstillväxten arrangerades vid Notre Dame (Katolskt universitet i Indiana, USA, övers. anm.) mellan 1963 och 1967, med sponsorstöd av Rockefeller Foundation och Ford Foundation. Initiativet genomfördes av George Shuster som var personlig sekreterare till universitetets ordförande, fader Theodore Hesburgh. Sponsorerna inbjöd katolska ledande personer för att sammanträffa med ansvariga för *Planned Parenthood Federation of America* och *Population Council* och representanter för Ford och Rockefeller stiftelserna.

I sin bok ”*Intended Consequences*” berättar Critchlow att John D. Rockefeller III och de andra som ingick i stiftelsegemenskapen, inte helt utan skarpsinne, var ”medvetna om hur viktigt det var att förändra den Katolska kyrkans inställning till barnbegränsningen” och betraktade sammankomsterna som tillfällen att få med sig katolska ledande personer som kunde ”bidra till en förändrad uppfattning inom hierarkin.”

Enligt Critchlow förberedde Fr Hesburgh ett möte 1965 mellan Rockefeller och påven Paulus VI för en diskussion om barnbegränsningen. Samma år undertecknade 37 forskare, som deltog i en konferens i Notre Dame, ett hemligt uttalande till den påvliga kommissionen i vilket man försökt få klarhet i om nya former av barnbegränsning stämde överens med katolsk morallära. Uttalandet sökte vinna uppslutning kring en förändring av Katolska kyrkans syn på preventivmedlen.

Rockefeller utsåg Fr Hesburgh till att ingå i Rockefeller Foundations verkställande utskott 1966 med det underförstådda mandatet att han skulle avstå från att rösta i de frågor som handlade om preventivmedel, sterilisering och abort. Fr Hesburgh satt som stiftelsens ordförande mellan 1977 och 1982.

”Till slut var biskoparna tvungna att anpassa sig som avvikande inom Kyrkan. Katolska kyrkan tvingades till defensiven fram till dess att abortfrågan togs upp i vilken den allmänna opinionen var mycket mer splittrad än i frågan om p-pillret,” sa Critchlow.

Befolkningsbegränsningsprogrammen ledde till flera skandaler för Förenta Staternas och Förenta Nationernas sponsrade familjeplaneringsprogram. I Indien var tvångssterilisering utbredd och bemöttes med stor upprördhet när det blev känt. I Förenta Staterna förekom tvångssterilisering i federalt finansierade program för fattigdomsbekämpning. Det hela resulterade i skarpa angrepp på befolkningskontrollen, särskilt från feminister och rörelsen valde att ompröva sina strategier. Man förordade i stället uppskjutande av äktenskap med hjälp av stödet till kvinnornas utveckling ekonomiskt och utbildningsmässigt.

”Dessa målsättningar för kvinnors förbättrade ekonomiska oberoende och högre utbildning i utvecklingsländerna borde understödjas, även om sådana program får stöd av feministiska aktivister och förespråkare för befolkningsbegränsning,” sa Critchlow.

Även om debatten om kontroll av befolkningstillväxten har ändrat karaktär, fortsätter kontroversen med *Humanae Vitae* till denna dag.

<https://www.catholicnewsagency.com/news/money-power-and-humanae-vitae-the-forgotten-story-66221>

Källa: CNA. Översättning Göran Fäldt, juni 2018.